

INGLIZ TILIDAGI METAFORA NAMUNALARINING SEMANTIK TAHLILI

Malikov Isaqjon Erkinjon o'g'li

Magistratura: Lingvistika (ingliz tili) bo'limi talabasi

Malikov Isaqjon Erkinjon o'g'li

Isaqjonalwaysagoodboy@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilidagi metafora namunalarining semantik tahlilini taqdim qilish bilan birga, ularni taqqoslash orqali mavhum g'oyalarni yetkazish uchun tilda qo'llaniladigan turli tuzilmalar va shakllarni o'rganadi. Maqolada mavhum tushunchalarni ifodalash uchun jismoniy hislar, hayvonlar va fazoviy munosabatlardan foydalanish kabi umumiy metaforik namunalarni o'rganadi va tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: Metafora, semantika, semantik tahlil, metaforik namuna, mavhum tushuncha.

KIRISH

Malumki, tilshunoslikda semantika ulkan ahamiyatga egadir.

Semantika - tildagi so'z, ibora va gaplarning ma'nosini o'rganadigan tilshunoslikning bo'limi hisoblanib, so'zlar va lingvistik birliklar ma'noni qanday ifodalashi, tuzilishi va talqin qilinishi, va shuningdek muloqotda tildan foydalanish bilan bog'liq fandır.

Semantika so'zlar va ularning ma'nolari o'rtasidagi bog'liqlikni, so'zlarning qanday ma'no kasb etishi, qanday qilib ma'nolar birlashtirilib, murakkab iboralarni hosil qilishini, kontekst lingvistik so'zlarning talqiniga qanday ta'sir qilishi kabi narsalarni o'rganadi. Shuningdek, u til va dunyo o'rtasidagi munosabatni tadqiq qiladi, chunki til bizni o'rab turgan dunyo haqida ma'lumotni ifodalash va yetkazish uchun ishlatiladi. Semantika yakka so'zlar va ularning ma'nolarini o'rganishdan tashqari, tildagi ma'noning kengroq jihatlarini, masalan, semantik tarmoqlardagi so'zlar o'rtasidagi munosabatlarni, ma'noning qanday qilib noaniq yoki kontekstga bog'liq bo'lishi mumkinligini va pragmatik fikrlash orqali ma'nolarni qanday yetkazish mumkinligini o'rganadi. Semantika tilning qanday tuzilishi va talqin qilinishini, lingvistik aloqa orqali ma'no qanday ifodalanishi va yetkazilishini tushunishda ham alohida ahamiyat kasb etadi. U ijtimoiy va kommunikativ kontekstda ma'lumotni yetkazish, his-tuyg'ularni ifodalash va boshqalar bilan muloqot qilish uchun tildan qanday foydalanishimiz haqida batafsil tushunchalarni taqdim etadi.

METODOLOGIYA

Metaforalarning semantik tahlil qilinishida so'zlarning asl ma'nosiga emas balki ularning kontekstda qanday tushunchani ifodalab kelyotganiga e'tibot berishimiz kerak. Ingliz tilidagi metafora namunalarining semantik tahlili tilning ma'noni yetkazish va mavhum tushunchalarni ifodalash uchun metaforik iboralardan qanday foydalanishini haqidagi batafsil tushunchalarni o'z ichiga oladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Metaforalar so'zlovchilarga bir-biriga bog'liq bo'lmagan ikkita tushuncha o'rtasida taqqoslash imkonini beruvchi lingvistik vositalar bo'lib, ulardan biri ikkinchisi bilan tavsiflanadi. Boshqa so'z bilan aytganda, metafora - bu so'z yoki iboraning majoziy ma'noda qo'llanilishi, ob'ektlar yoki hodisalar o'rtasidagi yangi yoki kutilmagan o'xshashlikni ifodalovchi til hodisasi. Shuningdek, metafora mavhum va murakkab tushunchalarni ifodalash, matnda obrazlilik va hissiy intensivlikni yaratish uchun muhim vositadir. Semantika kontekstida metafora na'munalarni tahlil qilish so'z va iboralarning tom ma'nodagi va metaforik ma'nolari o'rtasidagi asos tuzilmalari va munosabatlarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Ingliz tilidagi metaforik namunalarning semantik tahlili metaforik konstruksiyalardan foydalanishning umumiy tendentsiyalari va qonuniyatlarini aniqlash imkonini beradi. Ularni tahlil qilganda, tadqiqotchilar odatda ma'lum mavhum tushunchalar yoki his-tuyg'ularni ifodalash uchun har xil turdagi metaforalardan qanday foydalanishiga e'tibor berishadi. Masalan, mavhum tushunchalarni yetkazish maqsadida, odatda ingliz tilida jismoniy hislar bilan bog'liq metaforalardan (masalan, "feeling blue" qayg'uni ifodalash uchun), hayvonlardan ("sly as a fox" ayyor xatti-harakatni tasvirlash uchun) yoki fazoviy munosabatlar (masalan, baxtni ko'rsatish uchun "on cloud nine") dan foydalanishadi.

Bundan tashqari, ingliz tilidagi metafora namunalariining semantik tahlili metaforalarning ishlatilishi va evolyutsiyasiga ta'sir qiluvchi madaniy, tarixiy va kontekstual omillarni o'rganishni o'z ichiga olishi mumkin. Ingliz tilida mavjud bo'lgan turli xil metaforalarni o'rganish orqali tadqiqotchilar til bizning voqelikni qanday aks ettirishi va shakllantirayotgani haqida chuqurroq ma'lumotga ega bo'lishlari mumkin.

Quyida bir necha ingliz tilidagi metaforalarning semantik tahlilaridan na'munalar:

Masalan, "'Time is money":

- Semantik tahlil: Quyidagi metaforamizda, vaqt pul bilan solishtirilib, uning qadr-qimmatini va unumli foydalanish zarurligini ta'kidlaydi.

Misol: "Time is money, so don't waste it." Ushbu metafora ishtirok etgan gapimizning ma'nosi "Vaqt bu pul uni behuda sarflama". Vaqt aslida pul emas, shunchaki uning qadr qimmatligi va pul kabi tez sarflanishi, ya'ni tez o'tib ketishi ni bildiriyapdi.

"She has a heart of gold."

Semantik tahlil: Ushbu metaforada ayolning haqiqatdan ham oltin qalbi borligini emas balki mehribon va g'amxo'r tabiati tafayli qimmatbaho va qadrlı deb hisoblanadigan oltin bilan taqqoslanayapdi. Bu taqqoslash uning iliqligi, saxiyligi va rahm-shafqatini ta'kidlab, uning oltin kabi noyob va qimmatli ekanligini ko'rsatadi.

"The world is a stage."

Semantik tahlil: Bu metaforada dunyo sahnaga qiyoslanib, hayot spektakl yoki o'yinga o'xshatiladi. U xuddi sahnadagi aktyorlar kabi odamlar hayotlarida turli qismlarni ijro etishlarini nazarda tutadi.

"Her smile is sunshine."

Semantik tahlil: Bu metaforada ayolning tabassumi quyosh nuriga qiyoslanadi, u bu tabassumi bilan uning atrofida qilarga iliqlik, yorug'lik va baxt olib kelishini anglatadi. Bu uning tabassumi xuddi quyosh issiqligi va nuri kabi yorqin, ko'tarinki ekanligi haqidagi fikrni ilgari suradi.

"His words were bullets."

Semantik tahlil: Bu metaforada odamning so'zlari o'q bilan qiyoslanib, ularning o'tkir, kuchli va zarar yetkazishga qodir ekanligidan dalolat beradi. Bu uning so'zlarining ta'siri va intensivligini ta'kidlaydi.

"Laughter is the best medicine."

Semantik tahlil: Kulgi hissiy farovonlikka shifo va terapevtik ta'sirini yetkazish uchun doriga o'xshatiladi. Ushbu metafora kulgi kayfiyatni ko'tarish, stressni kamaytirish va umumiy ruhiy salomatlikni yaxshilash qobiliyatiga ega degan fikrni ta'kidlaydi. Ya'ni bu bilan u doriga qiyoslanyapdi.

"He has a heart of stone."

Semantik tahlil: Ushbu iborada odamning yuragi toshga qiyoslanyapdi, aslida esa yurak tosh bo'lmaydi. Bu bilan insonning qalbi tosh qattiq bo'lib shavqatsiz berahm degan ma'noni bildiryapdi.

"She is a shining star."

Semantik tahlil: Bu metafora kimnidir yorqin yulduz deb ta'flanishi uni o'ta qobiliyatli, yorqin yoki muvaffaqiyatlilikini ta'riflaydi. Bu odam aynan osmondagi yulduz emas, balki u kabi ajralib turishini va osmondagi yulduz kabi yorug'lik yoki ilhom olib kelishini bildiradi.

"Life is a journey."

Semantik tahlil: Ushbu metafora hayotni turli tajribalar va qiyinchiliklarga to'la sayohat sifatida tasvirlaydi. Bu odamlar turli bosqichlardan o'tishlarini va bir joydan ikkinchisiga sayohatga o'xshash to'siqlarga duch kelishlarini ta'kidlaydi.

"The classroom was a zoo today."

Semantik tahlil: Bu metafora hazil bilan sinfning tartibsiz va shovqinli ekanligini anglatadi, o'quvchilarning xatti-harakatlarini hayvonot bog'ida kutish mumkin bo'lgan turli xil tovushlar va shovqinlarga qiyoslanadi.

"His words were a dagger in my heart."

Semantik tahlil: Bu metafora achchiq so'zlarning hissiy ta'sirini, ularni his-tuyg'ularini teshib o'tadigan darajada og'riqli va iztirobga olib keladigan o'tkir qurolga qiyoslash orqali ifodalaydi.

"She is a ray of sunshine in my life."

Semantik tahlil: Bu metafora odamning boshqa birovning hayotiga yorqinlik, iliqlik va baxt olib kelishini anglatadi, xuddi quyosh nuri dunyoga yorug'lik va ijobiylik keltirgani kabi. Ya'ni odam qushoga qiyoslanyapdi.

Ideas are Seeds

Semantik tahlil: Bu majoziy shaklda qo'llanilib, g'oyalar yetishtirilishi va o'sishi kerak bo'lgan urug'larga qiyoslanadi.

Mind is a Garden

Semantik tahlil: Bu metafora aqlni yetishtirish va parvarish qilishni talab qiladigan bog'ga qiyoslanadi.

Ushbu misollar ingliz tilida murakkab tushunchalar va g'oyalarni yetkazish uchun ishlatiladigan metafora namunalarning xilma-xilligini ko'rsatadi. Har bir metafora o'ziga xos ma'noga ega bo'lib, nutqda yorqin va esda qolarli tasvirlarni yaratish uchun ishlatiladi.

XULOSA

Ingliz tilidagi metafora na'munalari rang-barang va ko'p qirrali bo'lib, jonli va mazmunli taqqoslashlarni yaratish uchun jismoniy hislar, inson xatti-harakati va fazoviy munosabatlarning turli jihatlariga tayanadi. Ushbu metaforalarning semantik tuzilmalarini tahlil qilish orqali, murakkab tushunchalar va his-tuyg'ularni dinamik va hayajonli tarzda yetkazish uchun til qanday qo'llanilishini yaxshiroq tushunish mumkin bo'ladi.

Metaforik na'munalarni semantik tahlil qilish nafaqat ularning matndagi ma'nosini tushunish va izohlashga, balki til va madaniyatda metafora qo'llashning umumiy tendentsiyalarini aniqlashga ham yordam beradi. Metaforalar dunyo haqidagi tushunchamizni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi va o'zimizni va atrofimizdagi dunyoni yaxshiroq tushunishimizga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirtojiev M. Linguistik metaforalar tasnifi. // O'zbek tili va adabiyoti. – 1973. B. 33-37
2. Abduolimova, M. (2022). METAFORANING TILSHUNOSLIKDA NAMOYON BO'LISHI VA UNING ILMIY AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(2), 650-657.
3. <https://writer.com/blog/metaphor/>

